

Kampen, 13 Jan. 1881.

Amiciisime,

Uw langer en hartelyken brief uit
Strasbourg heb ik nu warm belangstelling
gelesen. Ik verneem nu er in, dat ge daar re-
eds zoo spreukig op uw gemak bevindt; en
dat is het, dat het verlaten der „Heimath“
alrijt enige moeite kost, gij geniet toch
voorzeker, die niet gering zijn. Voort te
kunnen studeren, naar de lust van het
hart het ingeft, voorzied van de beste
hulpmiddelen en de niks tekendste gissen
dat valt waarlijk niet iedereen te beven.
Toch had ik niet gedacht, dat ge van hier,
den voor langer dan een, hoogstens twee
semesters afscheid hadt genomen. Maar
in uw toestand kan ik begrijpen, dat
ge niet zoo spreukig van plan zijt terug te
keeren. Ik hoop van haren, dat er in
Duitsland zich voor u een loopbaan open,
die in Nederland thans door de armoede
der schalken gelosend blijft.

De tijde van het aanvanderis mijner betrekking trekt spoedig aan. Mijne bevestiging en invloed is bepaald op den tweeden zondag in Maart. Naarmate het oogenblik nadert, zie ik er te meer tegen op. Er is zoo ontzachtlyk veel, dat ik nog wilde onderzoeken en daarvoor tot mijn eigendom maken, om er met verdommen, met berisping, met geloof over te kunnen spreken. Maar het is wel waarschynlyk, dat ik er toch nooit met zoo klaar konnen-ellischien geefte mij de omgang met de gemente, met eenvoudige, vrome menschen, wat de studienkamer toch niet schenken kan. Men, het is waar, knemen en Scholten hebben ^{op mij} (betreuve in de Schryfbeschraving) niet veel invloed gehad, als ge daaronder staat verstaar het verlies van geloofs waarheden en het aanneemen van dienders, van de kunne. Maar zij hebben wel (hoe kon het anders) invloed gehad op de kracht en de wyze, waarom ik die waarheden des omkels. Het naieve van het kinderlyke geloof, van het onbegrensd vertrouwen op de ~~aan~~ ^{my} ingeprente waarheid, zie, dat het ik krijg en dat is veel, heel veel; zoo is die invloed groot en sterk geweest.

En nu weet ik het wel, dat ik dat nooit bevingkrijg. Zelfs vind ik het goed en ben ik er waarlyke en oprecht dankbaar voor, dat ik het verloren heb. Er was ook in dat naieve veel, wat onwaar was en gereinigd moest worden. Maar toch, er is in dat naieve (ik weet geen beter woord) iets, dat goed is, dat wel doet; iets dat blijven moet, dat de waarheit ons oock doet, en dierbaar wesen. En als ik dan soms - heel enkel, want ock, maar is het zotsesterke geloof van vroege tijt nog in onze eeuw? - in de gemente nog enkele menschen ontmoet, die dat hebben en er zoo wel bij zijn en zoo gelukkig, nu, ik kan het niet helpen, maar dan mensch. Te ik was te geluoven als zij, zoo blij en zoo vroolijk; en dan voel ik, als ik dat had, en ik kon dan zoo preken, berispt, warm, alhoijt ten volle overtuigt ~~was~~ ^{was} ik zie, ja er een mee, o me dankte, dan was ik sterk, machtig, dan kon ik wettig zijn; zelf levend, zou ik leven voor anderen.

Maar ik weet wel, dat is voorbij, dat is thans niet meer mogelijk, en zoo, ging men dat weer trachten te herkriggen, met waardachtigen levensernst in strijt zijn en licht tot kinickelary leiders.

Daarom hoop ik ook nooit mijn oog te sluiten voor de belangrijke kritische correctien. Mag ik het zeggen, ik geloof vast en zeker, ook dese brief is van God en Hij heeft er wat gewils mee voor voor wie Hem liefheeft. Maar Kritikers ten ik niet. Ik kan niet alles ontleden, kwaal en onverschillig. Ik zou er zelf dood bij gaan. Mijn oog is ook zoo scherp niet, om de dat fijne en gedetailleerde na te gaan en niet te pleiszen. Ik heb het zelf wel aan mij gevoeld, verder dan het een globaal overzicht zou ik het nooit brengen. Maar ik zeg dit niet met minachting voor andere studien. Neen, bij ten ik erom, dat anderen het doen. Ook dat moet ijebenen. Maar toch blijft het waar, Critiek is nooit doel maar altijd middel. Een Lessingsnatuur heb ik niet; niet het zoeken, maar het bezitten der waarheid is het hoogste en zaligste.

Zoo heb ik wat met u gezinkt op het papier. Bijna vergat ik, dat St. J. H. Donner te leiden mij heeft verzoekt, u te vragen of ge soms niet een dissertatie voor hem hadt. Waarom hij er gaarne en milde hebben, weet ik niet. Mocht ge er soms geen meer hebben of geen meer over hebben, schrijf het me dan even.

En het ga u wel in Strassburg. Beschouw dit schrijven voor niet meer dan het wil wesen, en word niet hart aan een vriend.

te H. Bavinck

14/1 '01

XOI

Herrn Dr. C. Snouck Hurgronje,

in

Strassburg i/E.

St. Plentstaden, 38.

X02

Francker, 16 Juni 1881.

Amiciisime,

't Wordt waarlijk wel tijd, dat ik u eens iets van mij laat hooren. Voor mijns lange wachten kan ik geen andere verontschuldiging bijbrengen dan de buiten gewone drukke, die het aanvaarden van mijn ambt van zelf voor mij meebracht. Wat zijns de tijden voor mij veranderd, als ik aan Leiden terugdenk. Toen bijna geheel vrij en voor mijzelf werkend, dikwijls, behalve een half lang voor de examens, geheel naar eigen lust en kense. En thans, van alle zijden gebonden, met zorgen voor anderen overladen, tot gids en raadsman voor velen aangesteld, enkele ogenblikken slechts mijzelf, bijna altijd anderen bevoorend. Als ge eens bedenkt, dat ik elken zondag 2 keer preken moet, 4 catechisaties 's weeks heb te houden, verder aan huis en ziekenberoeft veel tijd moet wijden en dan soms nog een frische begrafenis heb te leiden, dan behoeft ge niet meer te vragen, of er voor eigen studie veel tijd en gelegenheid overblijft. Toch doe ik mijn werk tot dusverre nogal met lust. Een enkele maal wensch ik den vervolgen studieids wel eens terug. Maar meest vind ik me hier in Francker goed op mijn gemak. Wat mij 't moeitijde in mijn werk valt, is om my alwet op te heffen tot en te blijven op de ideale hoogte van mijn geloof en betydenis. O, altijd met het heilige te moeten omgaan, steeds tot gebed of tot dankzegging, tot vermaning of vertroosting geroepen te worden, en dan dikwerf zoo weinig zelf in die telkens wisselende toestanden te kunnen inleven, dat valt hard, kweekt een gevoel van onvoldaanheid en dikwerf van onverschilligheid. Ik begrijp het thans nog beter als vroeger, hoe onder het gewand van den geesteliken een driepontelig, een gewoelloos, trichelachtig hart wonend kan.

Behaer die ernstige en drukkende bevoor van het predikambt, is er nog een schaduwzijde aan verbonden, die ik ook diep gevoelt, en dat is, dat men altijd "domine" is en nooit eens recht vrouwelijke meer spreken kan. Althans zoo gaar het mij. Tot dusver heb ik hier nog niemand gevonden, wien ik dat vertrouwen mag en durf schenken. En dat valt me hard. Thuis ben ik alleen, op mijn kamer, en thuis ben ik altijd de "domine", zoo vaak, dan heb ik in den laatste tijd verlangd naar een vrouw, die mij begrijpt en aan wie ik mij gansch en al toevertrouwen kan. Dat zou in voor mij in voor de gemeente, die nu niet zoo vrij komt inloopen en op een afstand blijft, gewenscht wesen. Toch is het er even ver van daar, van de kans op bevestiging van dien wensch, als vroeger. Ik doe er ook niet de minste moeite toe en ben op dit terrein geheel passief, dyddend, wachtend. Of het er toe komen zal, weet ik niet.

De gemeente is over het algemeen echter wel goed. Alleen zijn er nog enkele minder aangename naverselen van vroeger tijden. Voor eenigen jaren stond hier een predikant, die bepaald een uitzondering maakte in het onze kerk. Bijzonder oetrouw van verstand, kon hij 't met onze belijdenis niet vinden, stoorde zich daar ook niet aan en preste altijd bij goedvont. Bovendien maakte hij zich schuldig aan zeer groot misbruik van sterken drank - alles te zamen maakte, dat hij eindelijk werd afzets. Mijn voorganger, Eskes, had met die vrienden van den afzetsprekanten erg te strijden. En nog zijn er, die wel de zonde van dien vroegeren predikant Fielers veroordelen, maar toch zijne leer nog

handhaven. Vanwaar is er hier - wat in onze kerk anders nooit voorkomt - nogal verwarring en verschil van meningen. Vooral de trouwe aanhangers van Fielers zijn wat vromer, hebben zich heel wat in een meened knap te wesen. Tot dusverre kunnen ze zich echter in mijne prediking nogal vinden. Vooral zoek ik door gesprekken hen hier en daar, waar ik hun gevoelens afkent, berecht te brengen. Maar gewaagd liefde kan er veel gedaan worden. Velen zijn echter onder mijn voorganger van de gemeente afgegaan en hebben zich afgesloten bij de gemeente van D. Mvov, volgeling van P. Herk, die naar de met de leer der volmaakbaarheid drijft. Maar genoeg hiervan. Het zal u alles ook minder interesseren. En toch kan ik u anders niet veel schrijven. Over mijne studie ben ik spiedig uitgepraat. Dogmaticus, Ethiek beween de vakken, waar ik nog 't meest aan doe. Hist. kritiek ligt mans geheel braak bij mij. Ik ben niet op de hoogte van de literatuur, althans niet van de tijdschriften, waar hier geen aankomen aan is. Maar voorsover mij toeschijnt, komt er tegenwoordig niet veel belangrijks uit. Als ge soms ergens van weet, dat voor mij nuttig is op 't gebied van hist. kritiek enz., dan houdt ik mij voor mededeeling aanbevolen. Ik zie hier ver nog hoog en droog in 't vordend. En al ben ik hier goed thuis, hier heel mijn leven studeer, zou ik niet gaarne willen.

En zij studeert alreede maar voort. De afstand tus-
 schen u en mij was alreede groot maar wordt steeds
 grooter nog. Ervoot niet alleen op 't gebied der kennis,
 want ook, ik neem af bij den dag en word soms
 snedelvoos en zij wordt een kolossus van geleerdheid.
 Maar ook op 't gebied des geloofs. Eerlijk gezegt, ik
 wordt en ben steeds meer "gereformeerd." Allenij voor-
 barig oordeel van vroeger spreek ik thans niet meer
 uit. Ik heb meer eerbied gehegen en meer pietis voor
 het geloof en den geloofsarbeid der eeuwen, ik ben be-
 scheidenes gevorderd in mijn meningen, en ben
 eenigszins afgetand van 't huymoevdiy standpunt
 om alles te toetsen aan mijn verstand en aan
mine rede. Ik ben meer en meer insinn, wat er in
 het geloofsbeginnel, dat ik nooit verzaakt heb, ligt
 opgelost, en hoe het zijn consequentien trekt
 naar alle zijden. Ik geloof vaster dan ooit, dat de
 gemeente van Christus, waervan ik slechts een een-
 vondig lid ben, een eigen levent heeft, van alle soor-
 ten van leven zeer verschillend, en dus ook een eigen
 belydenis, werelt-, levens beschouwing, ook een eigen
 wetenschnpp, althans in principes. Dat wil niet
 zeggen, dat ik me zoo maar bij 't oude neuleg, het
 "naive" nu maar tracht te grijpen, en met holle fra-
 zes me te vredenstel, och neen, maar door onderzoek
 ook door onderzoek van de historie onser l'eref. kerk
 is my gebleken, dat wat vroeger door mij voor holle
 frase gevonden werd, dit allerminst is. Misschien
 klinkt u dit, evenals mijn vorige brief, vreemd. Maar voor
 u is ook ditmaal niets betekend, wat voor mij is 't levent
 der ziel. Van verschillend beginnel uitgaande, komen we, de
 lijnen en consequentien doortrekkend, steeds verder van el-
 kaar te staan. Dat kan niet anders. 't Is ^{ook} ~~onvermijdelijk~~ op den
 noodig. Ik moet zelf er langer en dieper over nadenken,
 dan al gaan we verder nitens steeds in geloof en belyden,
 ik hoop dat hetzelfde daarmede vriendschnpp en waardeering
 ons alreede nader brengen zal. H. P. Davinck.

16/10 '81

Herrn Dr. C. Snouck Hurgronje,

in

Strassburg 4E.

Schiffenstadt 38

X02

Amicissime,

Ik was erg blij, dat ik na lang, lang
wachten (trouwen ik maakte het niet beter)
wer een bericht van je kreeg. Ik had er al
lang naar uitgezien, en dacht niet dat het
uit Leiden konnen en van zulk een inhoud
waren zou. Zou goed kan ik het verstaan,
dat het verlies van haar, die trouwde
schrijft juist door hare hulpbehoevendheid
allen beveling was, was moeder en alles
zou smart. Van hare mens ik u al
datgene toe, was bij zulk een verlies u
en ons allen kan troosten. Wat is het leven
anders dan een stervensproces en een „gsta-
dige doot.“ En toch, hoe wonder is het ook
was, want dezelfde brief, die mij 't bericht
bringt van het overlijden van zuster,
deelt mij ook mede van de benoeming van
lector aan de Ind. inrichting. Ik wensch
u daarmee van hare gluk, al had ik
u o zoo gaarne niet nu iets anders en
iets beter en iets u meer waardig ge-

gurd. Maar zoo gaat het dikwijfel. Zelfver-
loochening is ons hier voorgeschreven. 't Is in
elk geval een begin voor uw werkzaamheid.
In zover is toch altijd de aanneming deser
betrekking gewichtig, dat zij van uw afzand
meer in den eigenlijken zin voor anderen
begint te leven, aan anderen verantwoord
delijk zijt, en van uw voorzand ook an-
deren medelidig moet van den rijkenschap
dien ge al zoo langzamerhand vergaard
hebt. Ik hoop, dat ge het ook toe gevoelt
en altijd meer krijgt. En hoop zelfver-
loochening toe, om dien vrijen studerij
gewillig prijs te geven en er niet maar in
te bemerken maar het goed te kennen, dat
hij voorbij is en met alle kracht te doen
wat onze hand vindt om te doen. Ik
denk ten minste nog wel eens de hoop
met beleving aan mijnd voorgaand stu-
derij kom; en het valt mij menigmaal
overijde, van voor mijnd lessen
op te staan, en te gaan, naar cate-
chisatie of krankebesuek of begraving

mij roep. In ieder geval hebt ge het dag
nog veel beter dan ik. Zevend een les is
toch niet veel.

Maar ondankbaar mag ik toch niet we-
zen. 't Gaat mij nu dusveer goed, beter dag
ik durfde denken en verrachten. Mijne
prediking blijft niet zonder vrucht. De lief-
de der gemeente valt mij minschous ten
del. De levijde, treffende ervaringen, die
ik soms heb, vergaard veel, en leveren
ook een kennis van 't menscheijde hart
die niet is te versmaden. Wat alles heb ik
boven u voor, en zou ik niet gaarne
(nu van achteren gezien) gemist heb-
ben.

Maar ge begrijpt wel, dat dat alles
mijne studie zeer benadeelt. Zij vraagt mij
wat ik speciaal werk tegenwoordig. Ik
wou, dat ik daar een goed antwoord
op geven kon. Behalve de werkzaamheid
mijner gemeente, moet ik nog al dik-
wijls elders spreken. 't Wemelt van ver-
vordigingen, om te spreken voor het

Chr. onderwys, voor Jong. Kweeklingen, voor
 Zending etc etc. Zouwel mogelijk sla ik
 ze af. Maar 't gaat niet alrijt. En dan moet
 men er voor werken, op reis gaan & Keer
 meer met weinig lust tot den arbeid terug.
 Als ik werk, werk ik nog Ethiek. Ik heb
 mij voorgenomen & ben er mee begonnen
 om de voornaamste Kwesties daarin eens
 voor mijzelven te bestuderen.

Aan O. Test. kritiek die ik hier meer. Die
 is nog bij oude vrouwenens gebleven. Waar
 om verschijnt Kneven's Znl. 1^e deel nog niet.
 Ik word hier ook weinig gewaar; is er op
 dat gebied in den laatsten tijd wat belang-
 rijks verschenen? Ge zult mij een groot
 dienst doen, door mij hierna een briefje
 "op de hoogte" te houden. Van Coenen,
 breuk enz. hoor ik niets.

Dankt voor je wensch, dat de ledige plaats
 in mijn huis opvuld door de vrouw mijner
 Kense worde ingenomen. 't Lijkt er nog niet
 naar uit. Ik heb ook haast geen lust, om
 er aan te denken of het te wenschen. Toch is
 het leeg soms wel onsaam & eenzaam.
 Laat ~~my~~ opvuldig weer iets van je komen
 aan
 te H. Bavinck

24/9 '81

Den Wed. L. Gel. Heer Dr. C. Srouck Hurgroonje

te

Leiden.

Hooigracht.

Bavinck

X02

D. 4

Franker, Dinsdag. 7 Maars 82

Amiciofime,

Vergeef me, dat ik niet eerder antwoorde.
 Billijge, gelijge redenen ter verontschuldiging
 was ik niet bij te brengen. Maar ge weet, hoe
 licht, was niet dringend noodig is, door mij niet
 gesterkt wordt. Het deed me goed, weer eens
 een brief van je te ontvangen. De gelovene
 vriendschap zou ik niet gaarne verbroken
 zien. En toch, geloof ik wel, dat ik er tegen
 opzie, om je te schrijven. Want ge deedt me
 de vraag, eens speciaal te melden, waar ik
 me in des lauszen bijt mee bezighieldt. Nu,
 dat kan ik niet. Ik heb het land aan mij-
 zelf. Ik doe niet, wat ik moest, wat ik tot
 op zekere hoogte nog kon doen. Mijn pasto-
 rale arbeid neemt veel tijd in beslag. Maar
 ik laas ook menig een verloren gaan. Het,
 is liem te begrijpen. Wan zegt me dit,
 dan dat. Van geseelde studie is geen
 sprake. Een enigzins oitgebreit onder

overp aan te vatten, en flinke te bestuderen, is haast onmogelijk, of liever, ik heb erden moet niet toe. Zoo vermindere de Enot tot studie. En was er dan nog gebaan woord, is een zich verlies in Kleinigheden, bez van Courant - 5 tijdschrifts artikelen, dat zoo ongeveer niet geeft.

Daar heb je wat jammerklachten, die niet het hart zijn geweest. Er moet spreekwijze verandering komen, of anders loopt 't mis. Gelooft ge wel, dat ik in ernst erg tegen je begin op te zien en me in je schand durf zelfs niet meer durf plaatsen.

Ik troost me huijme, dat ik in mijn predikants betrekking niet ongezegnd arbeid. Als er van die onte vrouwen tot mij komen, die me zeggen, hoe ze door mijn woord gesterkt en vertroost zijn, of anderen, die nu een gansz ander leven kennen en leiden - dan is me dat

tot bevestiging en ik ontvang dan den indruk, dat ik toch niet gansz nuttelooz op aarde getuigt heb en leef. En zulke oogenblikken zijn dan onbetaalbaar en kunnen door niet anders verquod worden.

Of ik dan aan studie niet doe? Ik heb voor eenigen tijd de zorg op mij genomen voor de 6^e uitgave der "Synopsis Juris rō theologicæ" van Malanus c. s. Die onlangz by Donner verschenen is. Ik deed dit, om daarbij was studie te maken van de Geref. theologie. Daar ben ik nu was bes^{is}thuis als vroeger. En heb keeft op mijn eigez theol. xristwijze nogal invloed gehad. Ik zeg zelf, een gunstiger. U zou het misschien anders voorkomen. Ik denk dan welker zie ik in, dat trofchen (laas mij de bekende Hamer

de benoeming van Dr. Appolonia te Leiden zal zeer weinig in kennis van de zaak te weten gebrachten. Schryf eens spoedig terug, hoe het nu met de zaak te Leiden is.

gebruiken) Reformatie en Revolutie, op elk terrein, in beginsel & methode beide, op de beschouwing van God, mensch, wereld enz. elke "Vermittlung" of versoening onmogelyk is.

Als ik zels doe, denk ik thans over deze kwestie naar. Zoo beuey ik me dus in de "Principientleure" der Theologie. Daar moet ik eerst wat mee in het reine komen. Voor ik ooit met een eigen werk optreef, moet ik weten wat ik wil & waar ik sta. Ik heb dus vroeger niet geweten & in Leiden niet geleerd. Het woord wandyk tijt, dat ik dat besef.

Voor het beroep naar Amsterdam zal ik wamschynlyk dese week bedanken. Alleen de grootte dunkt zou mij het aannemen onmogelyk maken, welmeer nu ik nog amper een jaar hier ben enz. Hoe de Meiboei's aan konvicting van Smith's Lectures gelien in de Studien? Mij kwam ze te sympathisch met die "Lectures" voor. Van Cramer hoor ik niets, ook niet van C. de Zlogte.

7/3 82

XOI

Mw. L. G. M. D^r. C. Snouck Hurgronje,

te

Reiden.

Lavigracht, 87.

X02

9 7

Amicissime,

Uw laatste briefkaart uit Ronden hield een welverdientde bestraffing in. Ik had mijzelf al dikwijf beschuldigt en kon dus op uw zacht verwijf niet dan amen zeggen. Toch heb ik u waarlijk niet vergeeten, inzonderheit menigmaal aan u gedacht en uw ontmoeting gewenscht. 't Lag alleen aan mijn u bekende zwakheit, dat ik u niet eerder schreef. Hoe menigmal brief moet ik met een verontschuldiging of met een verwijend erkennen van schuld beginnen. Ik zit thans in Kampen, bij mijne andere thuis. De couranten hebben u bericht dat de Synode onzer Kerk, in Aug. te Zwolle gehouden, mij met eenparige stemmen benoemd heeft tot Leraar aan hare Theol. School. Half en half had ik dit verwacht; toch vreesde ik voor dien tijt dikwijf, dat het niet gebeuren zou. Dat ik in stille ernaar verlangde, bevestigd ge. Ik zet hoop in het Noorden. De gemeente, welke ik diende, beviel mij wel niet; groot was de liefde en achting, die ik in en buiten haar ontving. In Keram is Zondags veel, zeer veel volk onder mijn ghewas, zoodat de Kerk haast te klein werd. En wat het voornaamste van alles is - ik arbeidde er niet zonder vrucht, er werd zegen genoten op de bediening des woords. Toch was 't een

moeilijke post. 't Was eene groote gemeente. En wie
 ken allen is niet genoeg; er moest hris bezoch gedaan
 worden, om breuzenden te troosten, Kranken te
 bemoedigen, sterwenden voor te bereiden, zwakken en
 nervaligen op te richten en sterken tot nederig-
 heit te maken. Ik heb het met liefde, met vrucht
 ook voor eigen hart en leven gedaan, maar niet
 zonder zelfverloochening en opoffering van wat mij
 na aan 't harte lag. Trouwens, wat goed is er en
 wondt door ons verricht, was in den grond geen
 zelfverloochening kost! Ik verlangde dus ondanks
 al dat goed, waarvoor ik niet genoeg dankbaar
 kon zijn, naar iets anders, want ik meende
 ook meer roeping en lust en geschiktheid voor
 te bezitten. En dat verlangen is vervuld. Ik al-
 gemeene stemmen werd ik benoemd. Ik schrijf u
 dit, om u met mij te doen zien het groote ver-
 bouwen, dat ik, eigenlyk heyn alle gewachte en
 verrachting in, in onse Kerk bezit en dat me
 waarlyk tot diegen outmoed stemt. Na de
 benoeming ben ik nog eenige weken in de ge-
 meente gebleven. Die laatste weken waren in
 veel opzichten somberlyk. Ik gemeente was dus
 aan mij getrekt. Out en jong, rijk en arm, in
 en buiten de gemeente - het speet allen dat ik
 heyning. 't Greep mij soms aan en deed me vra-
 gen of mijn verlangen wel goed en zuiver was
 geweest. Den 5 Oct. l. l. deed ik afscheid naar

aanleiding van Job 17 Keelij ze in ure waarheid,
 uw woord is de waarheid. Ik heb in die laatste
 weken veel geleerd, mijn leven is erdoor verrijkt
 geworden. Ik ben blij, dat ik mijn anderhalf jaar
 in eene gemeente verkeert heb, en 't volk heb leren
 kennen in zijn menigvlei verkeerdheden ja, maar
 toch ook in zijn diepe godsvrucht en edelen zin voor
 wat goed is en waan. En nu ben ik al eenige weken
 in Kampen, bij mijne ouders hris. 't Kan wonderlyk
 gaan; toen ik vroege de onderlyke woning verliet,
 dacht ik er nimmer meer dan voor enkele dagen
 te verkeeren. En nu blyf ik mischien eene gemene
 week in hris, want verloopd ben ik nog niet, en
 het ziet er niet naar uit, dat 't spoedig zal gebeuren.
 Toch zou ik op een hurelyk niet tegen hebben; 't
 ligt aan de omstandigheden, niet aan mijn wil
 of beynis, dat ik nog vrijwel ben. Ik ben thans
 druk bezig om me voor de aanvaarding van
 den nieuwen werkkring voor te bereiden. My zijn
 toebedult de vakken: dogmatiek, ethiek en en-
 cyclopaedie, wantlyk omvangryk genoeg voor een
 persoon, en dan nog wel van twee grootten in-
 vloed op de vorming der aanstaande predikanten.
 Ik huiver soms bij de gedachte, was er al op
 mijn schouders ligt, maar ter anderer zyde
 hoop ik de taak toch ook te beginnen met
~~lust~~^{lust} en moed. Het onderwerp mijner oratie is
 nog niet geheel zeker. Denkelyk wel: het karakter
 (wesen) der Theologie. Allen schiet ik bij

die onderwerp reeds bestond op de encyclopaedische
 kwestie in haar gansche diepte en omvang. En
 was zijn die moeilijke, hoe noodig is daar, mijns
 insiens althans, meer, veel meer licht. Ik bestaam
 de encyclopaedien, voornamelijk mij bekend, bereidigen
 mij weinig. In alle onsedel ik afbrek aan principi-
 eele behandeling, aan inderking in de levensge-
 dachte der Theologie. Ik menigment heb ik deze
 laatste dagen gedacht, wat is studeren toch moeil-
 ijk. En dan anderen voorseggen en te leiden - en
 behoor veel toe. Ik installatie zal plaats hebben
 waarschijnlijk 9 Jan. 33. Als mijne oratie in
 -lichte Kuns (wat nog niet zeker is), zend ik te
 u een toe; ge kunt dan eens zien, waar ik thans
 sta. Gelukkig weet ik dat thans iets beter dan in
 Leiden inderzijde. Nu ik weer in Kampen ben, hoop
 ik u ~~een~~ eens gaan te ontmoeten, en met u te
 spreken. Ik heb 't nu op papier even gedaan, maar
 alleen van mij zelven gesproken (help vergeten te zeggen
 dat ook D. Wielenge & D. Lindeboom met mij afschreef
 kenmerk zijn). Hond me dit ten goede. Doe gij ook
 ook en schrijf eens over uzelf, wat ge doet, of werkt
 etc. dat zal me ten eerste verblijden. Nog eens
 vraag: waar blijft Kneven's 1^e deel ^(o.f) Inleiding, toch.
 t is toch nog niet verschenen. Hoe maakt het Dr
 Opperhaus in Leiden? De Geyer's korte Kerk over
 Harri en Pischon heb ik gelezen. Ik zie verlangend
 uit naar uw beoordeeling, die zeker nog niet in
 Theol. Tijdschr. geschaar heeft? Ik heb dat tijdschr in enige
 maanden niet gezien. Vale. tt. H. Bavinck

74

10/11

100 2

XOI

den Wed. L. G. H. H. H.,

D. C. Brouck Hurgronje,

te

Leiden.

Hooigracht 87.

X02

9 4

